

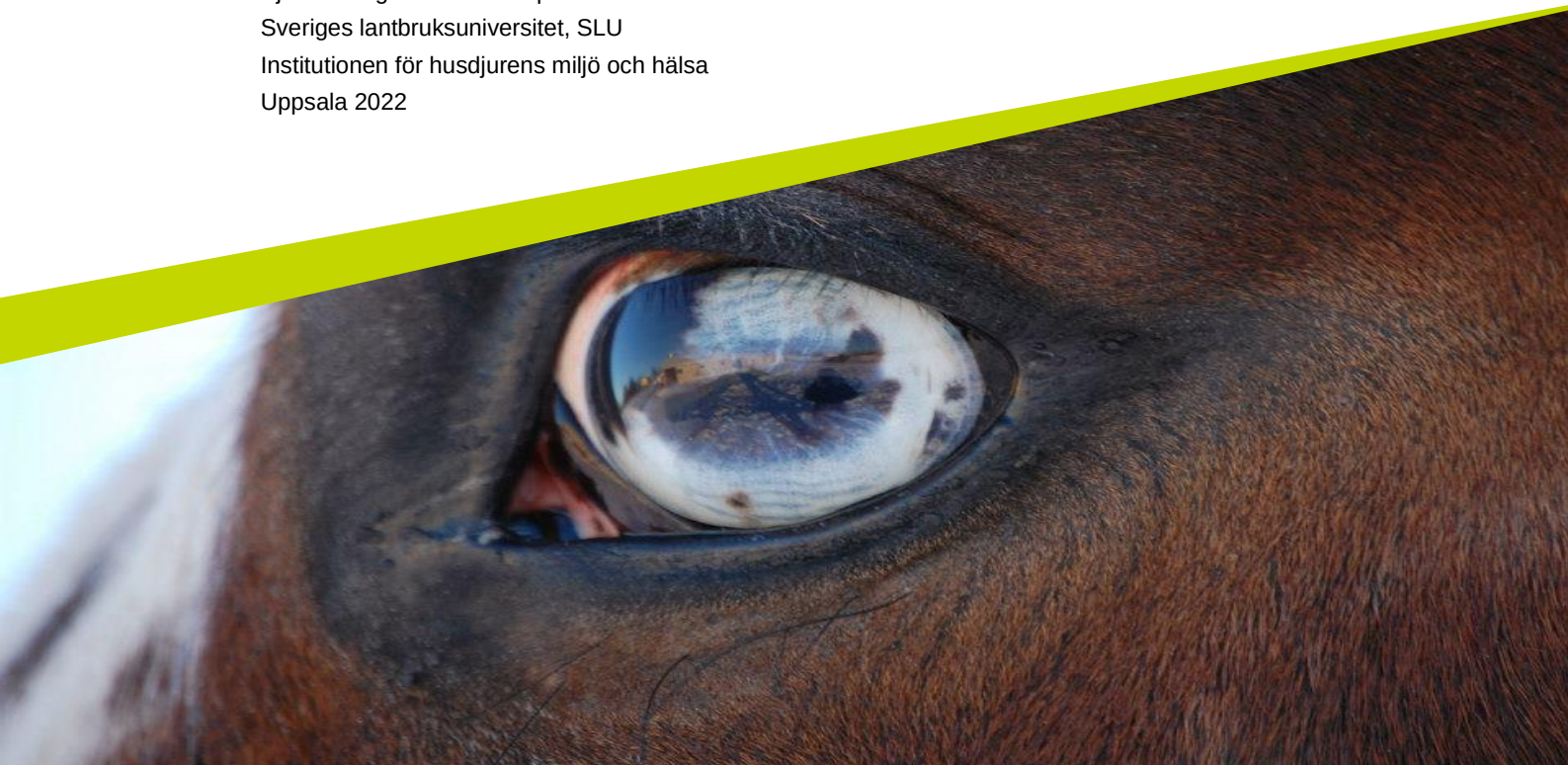

Svenska travtränares och mjölkbönders uppfattning om djurskyddslagstiftningen

Swedish trotting-horse trainers' and dairy farmers' perception of the animal welfare legislation

Diana Maximez

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Uppsala 2022

Svenska travtränares och mjölkbönders uppfattning om djurskyddslagstiftningen

Swedish trotting-horse trainers' and dairy farmers' perception of the animal welfare legislation

Diana Maximez

Handledare: Frida Lundmark Hedman, SLU, institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Examinator: Katja Lundqvist, SLU, institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Omfattning: 15 HP

Nivå och fördjupning: Grundnivå, G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i biologi, G2E

Kurskod: EX0867

Program/utbildning: Etologi och djurskydd - kandidatprogram

Kursansvarig inst.: Institutionen för husdjurens miljö och hälsa

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2022

Omslagsbild: Ida Husell

Upphovsrätt: Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.

Nyckelord: djurskydd, djurskyddslagstiftning, lantbruk, mjölkbönder, travtränare

Abstract

Farm animal welfare is an increasingly discussed topic in today's society. Swedish farmers have a notable reputation for their animal husbandry, which include high animal welfare and good health. The Swedish Board of Agriculture has the overall responsibility of the development and maintenance of animal welfare in Sweden. The Swedish Animal Welfare Act was recently revised to secure a higher animal protection and promote good animal welfare with respect for the animals. A report from the Swedish Board of Agriculture shows that non-compliances continue to be at a relatively high level.

This study is a part of a larger research project that is being conducted to investigate how dairy farmers and trotting-horse trainers perceive animal welfare controls, by sending out questionnaires to animal keepers. There is very little research on what Swedish animal keepers think about animal welfare legislation. This study aims to give a picture of the Swedish dairy farmers' and trotting-horse trainers' opinions of the animal welfare legislation. Furthermore, the work will investigate whether there are any similarities and differences between their opinions. This study conducted a qualitative analysis of the questions in the questionnaires regarding the perception of animal welfare legislation.

The results showed several differences regarding the perception of how easy it was to achieve compliance with the animal welfare legislation. The dairy farmers considered the requirements regarding pasture to be hard to comply with, as well as not promotion animal welfare. The trotting-horse trainers had most predicaments with the measurement requirements, which they also perceived to be the last beneficial requirements for their horses' welfare. This could lead to a higher risk of lower compliance of these requirements. There were several requirements regarding documentation and record keeping that was considered to be redundant by the animal keepers. However, most of these requirements originated from other legislation than the animal welfare legislation. A considered amount of the animal keepers could not answer the questions, which indicate that they may not have enough knowledge about the animal welfare legislation.

In conclusion there are several areas in the animal welfare legislation that dairy farmers and trotting-horse trainers seems to be problematic, at the same time there is some difference between the groups. There is a need for further studies in order to get a deeper understanding of Swedish animal keepers' perception of the animal welfare legislation.

Keywords: animal welfare, animal welfare legislation, dairy farmers, trotting-horse trainers

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	6
Figurförteckning	7
Förkortningar	8
1. Introduktion	9
1.1 Bakgrund: Djurskyddslagstiftning	9
1.1.1 Efterlevnad av svensk djurskyddslagstiftning	10
1.1.2 Uppfattning om djurskyddslagstiftningen i Finland och Danmark	10
1.1.3 Problematisering av djurhållarens syn på djurskyddslagstiftning	11
1.2 Avgränsning och omfattning	12
2. Syfte	13
2.1 Frågeställningar	13
3. Material och metod	14
3.1 Enkätundersökningen	14
3.2 Urval enkätfrågor	15
3.3 Bearbetning av data	15
3.4 Etiska frågeställningar	15
4. Resultat	17
4.1 Demografi och information om respondenterna	17
4.1.1 Mjölkbönder	17
4.1.2 Travtränare	19
4.1.3 Respondenternas uppfattning om god djurvelfärd	20
4.2 Mjölkböndernas och travtränarnas uppfattning om lagstiftningen	21
4.2.1 Finns det regler i djurskyddslagstiftningen som mjölkbönder och travtränare tycker är krångliga eller svåra att leva upp till?	21
4.2.2 Finns det regler i djurskyddslagstiftningen som mjölkbönder och travtränare inte anser gynna djurens välfärd i praktiken?	25
4.2.3 Finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som mjölkbönder och travtränare anser är överflödiga?	29
5. Diskussion	34
5.1 Hur upplever mjölkbönder och travtränare djurskyddslagstiftningen?	34

5.2	Vilka regler i djurskyddslagstiftningen anser mjölkbönder och travtränare är svåra att leva upp till eller inte är gynnsamma för deras djur?	35
5.3	Jämförelse om uppfattning av djurskyddslagstiftning i Skandinavien.....	37
5.4	Begränsningar och felkällor	38
5.5	Vidare forskning	38
6.	Slutsats	40
	Referenser.....	41
7.	Populärvetenskaplig sammanfattning.....	44
	Tack	46
	Bilaga 1: Enkätfrågor med tillhörande svarsalternativ.....	47

Tabellförteckning

Tabell 1. Mjölkböndernas ålder	18
Tabell 2. Erfarenhet som mjolkproducent	18
Tabell 3. Travtränarnas ålder	19
Tabell 4. Erfarenhet av att träna travhästar.	20
Tabell 5. Kategorier för mjölkbönder.	23
Tabell 6. Kategorier för travtränare.	24
Tabell 7. Ytterligare kategorier för mjölkbönderna.	28
Tabell 8. Ytterligare kategorier för travtränare.	28
Tabell 9. Kategoriindelning för mjölkbönder.	30
Tabell 10. Kategoriindelning för travtränarna.	32

Figurförteckning

Figur 1. Enkät svar könsfördelning för mjölkbönderna. (n=217).	18
Figur 2. Enkät svar könsfördelning för travtränarna. (n=396).	19
Figur 3. Diagrammet visar svaret på frågan om de tycker att det finns regler i djurskyddslagstiftningen som är krångliga eller svåra att leva upp till med svarsalternativen "ja", "nej" och "vet inte". (n=200).	22
Figur 4. Diagrammet visar vilket område i djurskyddslagstiftningen som är krånglig eller svår att leva upp till. (n=113).	23
Figur 5. Diagrammet visar en jämförelse för svaret på frågan om mjölkbönder och travtränare tycker att det finns regler i djurskyddslagstiftningen som de inte anser gynnar djurens välfärd.	26
Figur 6. Diagrammet redovisar inom vilken kategori som mjölkbönder anser att det finns regler som inte gynnar djurens välfärd i praktiken. (n=83).	27
Figur 7. Diagrammet visar inom vilken kategori som travtränare anser att det finns regler som inte gynnar hästarnas välfärd i praktiken. (n=56).	27
Figur 8. Diagrammet visar svaret på frågan "finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödig?" med svarsalternativen "ja", "nej" och "vet inte". (n=200).	29
Figur 9. Diagrammet visar mjölkböndernas svar på frågan "finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödig?". (n=83).	30
Figur 10. Diagrammet visar travtränarnas svar på frågan "finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödig?". (n=56).	32

Förkortningar

DL	Djurskyddslagen (2018:1192)
CDB	Nötkreaturregistret
ST	Svensk Travsport

1. Introduktion

Sveriges första djurskyddslag kom 1944 (lag om djurskydd 1944:219). Fram till dess hade den lagstiftning som handlat om hantering av djur främst omfattats av förordningen (1857:61) angående ansvar för misshandel av djur, som var en del av den dåvarande djurplågerilagstiftningen. Enligt Svärd (2015) skedde ett politiskt skifte när djurskyddslagen trädde i kraft, där fokus gick från att straffa de som dömdes till djurplågeri till att i stället reglera hur djur ska hållas och skötas i Sverige. Sedan den första djurskyddslagen har Sveriges djurskyddslagstiftning uppdaterats och reviderats ett flertal gånger. Sedan svenskt inträde i EU består även vår svenska djurskyddslagstiftning av den EU-gemensamma lagstiftningen.

De nuvarande djurskyddsreglerna i Sverige återfinns i djurskyddslagen (2018:1192), som beslutas av riksdagen, djurskyddsförordningen (2019:66), som beslutas av regeringen och djurskyddsföreskrifterna som beslutas av Jordbruksverket. EU anses vara en förebild inom djurskydd (Europaparlamentet, 2022) och svensk djurskyddslagstiftning anses ligga i framkant (Animal Protection Index, 2020). I en Eurobarometer-undersökning som genomfördes under 2015 ansåg 82 % av de tillfrågade européerna att lantbruksdjurens välfärd behöver skyddas mer än vad som görs i dagsläget (European Commission, 2016). Vidare ansåg 49 % att det bör finnas såväl en EU gemensam djurskyddslagstiftning som nationell lagstiftning som varje enskilt medlemsland ansvarar för.

1.1 Bakgrund: Djurskyddslagstiftning

I den senaste propositionen (prop. 2017/18:147) inför den nuvarande djurskyddslagen (2018:1192), hädanefter kallad DL, betonades det att en omskrivning behövdes för att göra lagen tydligare, ge den ett modernare språk samt en mer ändamålsenlig disposition. Ändringarna skulle göras för att säkerställa ett gott djurskydd och främja god djurvälfärd med respekt för djuren. Mot bakgrund av propositionen (2017/18:147) betonade några remissinstanser att ökade krav på kompetens hos djurägare är den enskilt viktigaste åtgärden som potentiellt kan förbättra djurens välfärd. Genom att djurägare har en god kunskap om det djur man hanterar, samt om lagstiftningen, förebygger det uppkomsten av

djurskyddsproblem. Regeringen betonar även att om problem ändå skulle uppstå har djurägare med bredare kompetens en större chans att lösa problemet för att leva upp till lagstiftningen. Mot bakgrund av detta ansåg regeringen att det bör finnas krav på att djurägare fortlöpande ska ta sig an ny information om hur djur bör hanteras och skötas. Kompetenskravet omfattar såväl djurägare som djurhållare, och är numera fastställt enligt 2 kap. 3 § DL där det står att de som hanterar djur ska ha tillräcklig kunskap för att tillgodose djurets behov.

Forsberg (2011) anser att begreppet “respekt för djur” kan hjälpa till att öka välfärden för djur. Samtidigt poängterar hon att striktare regler och kompetenskrav är verkningslöst om inte det är en önskad/eftersökt förändring, man behöver i stället arbeta med djurhållarnas attityd för att skapa en mer omfattande effekt på populationsnivå.

1.1.1 Efterlevnad av svensk djurskyddslagstiftning

Jordbruksverket beslutade 2020 att en djurskyddsstrategi skulle införas för att stärka det svenska djurskydds- och smittskyddsarbetet (Jordbruksverket, 2020). De tre övergripande målen för strategin var: I) “djur i Sverige hålls och sköts enligt djurskyddslagstiftningen och kontrollen av den är verkningsfull och likriktad”, II) “hållning och användning av djur utvecklas för ökad djurvälfärd, produktion och konkurrenskraft” och III) “stärkt tydlighet och trygghet i djurskyddsarbetet”. Målen är vidare indelade i ett antal fokusområden för ytterligare tydlighet kring vad som behöver genomföras för att uppnå målet. I fokusområdet för mål I står det att man ska jobba förebyggande med att förbättra efterlevnad av DL för att gagna en bättre djurvälfärd. Jordbruksverket anser att detta är särskilt viktigt för djurvälfärden i Sverige, och även för allmänhetens förtroende för Jordbruksverket. I en uppföljning av strategin som publicerades under hösten 2021 konstaterades det att ett antal insatser har genomförts för att öka efterlevnaden, men att det behövs fortsatt arbete inom området vilket kommer att prioriteras av Jordbruksverket kommande år framöver (Jordbruksverket, 2021). I april 2022 publicerades Jordbruksverket nationella djurskyddsrapport (Jordbruksverket, 2022a) där det konstaterades att antal brister fortsatt ligger på samma nivå som tidigare, några förbättringar har alltså inte skett.

1.1.2 Uppfattning om djurskyddslagstiftningen i Finland och Danmark

Djurskyddslagstiftningen i Finland och Danmark är visserligen skild från Sverige och uppbyggda på lite andra sätt. Följande studier kan dock hjälpa till att

ge en bakgrund till vad lantbrukare anser att det finns för svårigheter med djurskyddslagstiftningen i respektive grannland.

Finland

Väärikkälä *et al.* (2018) fann att finska lantbrukare var något negativt inställda till delar av den finska djurskyddslagstiftningen. Anledningen bakom detta uppgavs vara att lagstiftningen ansågs vara för detaljerad, där måttbestämmelser togs upp som ett exempel (Väärikkälä *et al.*, (2018). Samtidigt uppgav lantbrukarna att de hade svårigheter att förstå lagstiftningen eftersom den inte var tillräckligt tydlig. Den finska motsvarigheten till DL är djurskyddslagen (247/1996) som innehåller uttryck som "tillräckligt utrymme", "lämpligt foder" och "lämplig vård". Författarna menade att det är högst nödvändigt att skapa riktlinjer särskilt för dessa delar som innebär ett visst tolkningsutrymme (Väärikkälä *et al.*, (2018).

Danmark

I en dansk studie där författarna undersökte danska bönders uppfattning om djurskyddskontroller samt djurskyddslagstiftningen, påpekade flera bönder att brist på tid var en av de största begränsningarna för att hålla sig uppdaterad med aktuell lagstiftning (Anneberg *et al.*, 2012). En annan faktor var att mängden dokumentation ansågs vara alldeles för stor. En bonde formulerade sig att hen hellre lade sin energi och tid på att ta hand om sina djur i stället för att fylla i dokument (Anneberg *et al.*, 2012). Vidare menade författarna att djurskyddslagstiftningen är öppen för tolkning, vilket skapar en osäkerhet för danska lantbrukare. En av slutsatserna som Anneberg *et al.* (2012) framförde var att västra Europa behöver skapa en mer öppen och inbjudande dialog med bönder angående djurvälståndspå problem. På så sätt skulle det kunna skapa en förståelse för den etiska bakgrunden som lagstiftning gällande djurvälstånd vilar på, vilket skulle öka efterlevnaden av djurskyddslagstiftning.

1.1.3 Problematisering av djurhållarens syn på djurskyddslagstiftning

I en studie som undersökte danska lantbrukares uppfattning om djurskyddskontroller fann man att konfrontationer mellan djurskyddshandläggare och lantbrukare kan uppstå då de kan tolka begreppet "djurvälfärd" olika, då lantbrukaren ser det ur ett perspektiv grundat på egna värderingar medan handläggaren ser på det utifrån ett lagstiftningsperspektiv (Sørensen & Fraser, 2010). Om djurhållare uppfattar att en regel inte gynnar deras djur eller företag kan de bli mindre benägna att följa den. Detta examensarbete kan bidra med förståelse för vad ett urval av de svenska mjölkbönderna och travtränarna anser om den aktuella svenska djurskyddslagstiftningen. Särskilt eftersom detta arbete tar upp

vilka områden i lagstiftningen som djurhållare anser är problematiska eller inte gynnar deras djurs välfärd. Denna kunskap kan bidra till en förståelse för hur lagstiftningen uppfattas och därmed bidra till olika åtgärdsstrategier för att efterlevnadsgraden av den svenska djurskyddslagstiftningen ska förbättras.

Det har påvisats brister i statlig djurskyddslagstiftning där bakomliggande intentioner och värderingar som framkommer i DL inte reflekteras i de krav som ställs i följdföreskrifterna (Lundmark *et al.*, 2014). Genom att ändra lagstiftningen kan även välfärden för lantbruksdjur öka, dock behövs det mer forskning där man jämför intention av en lagstiftning mot nivån av efterlevnad (Lundmark *et al.*, 2014). Det har även visat sig att en individs uppfattning om lagens legitimitet korrelerar med efterlevnadsbeteenden. Om legitimitet anses vara hög är det större chans att lagstiftning efterlevs (Murphy *et al.*, 2009), det vill säga följsamheten blir bättre.

Jag kan se ett behov av att utföra en studie bland ett flertal av djurhållarna i Sverige angående deras uppfattning om djurskyddslagstiftningen, eftersom den kunskapen saknas i dagsläget. Även studier i nordiska grannländer är fördelaktigt, eftersom vi kan se att det finns likheter bland lantbrukare i Sverige, Finland och Danmark bland de få studier som genomförts. En studie skulle kunna fungera som ett komplement till den statistik som påvisar efterlevnad av lagstiftningen. Det skulle samtidigt hjälpa till att förstå och bemöta de negativt inställda artiklarna om djurskydd som publiceras i lantbruksmedia (Fridlund, 2021).

1.2 Avgränsning och omfattning

De avgränsningar som har gjorts inom detta arbete var bestämda innan arbetet påbörjades. Då detta arbete är en del av ett större forskningsprojekt som bedrivs för att undersöka hur djurhållare (mjölkbönder och travtränare) upplever djurskyddskontroller, begränsades antal enkätfrågor till de som berörde djurhållarnas uppfattning om djurskyddslagstiftningen samt ett urval av demografiska frågor. Urval av demografiska frågor gjordes för att ge läsaren en uppfattning om vilka som besvarat enkäten.

2. Syfte

Syftet med detta arbete var att undersöka vad mjölkbönder och travtränare har för uppfattning om den svenska djurskyddslagstiftningen.

2.1 Frågeställningar

- Vilka åsikter har travtränare och mjölkbönder om djurskyddslagstiftningen?
- Vilka skillnader och likheter i åsikter finns det mellan travtränare och mjölkbönder om djurskyddslagstiftningen?
- Upplever travtränare och mjölkbönder att det är enkelt att uppnå följsamhet i djurskyddslagstiftningen?

3. Material och metod

3.1 Enkätundersökningen

Till grund för arbetet låg en enkätundersökning som genomförts inom ett större forskningsprojekt på SLU om hur dagens olika djurskyddskontroller, såväl offentliga som privata upplevs. Inom detta projekt utvecklades två elektroniska enkäter, en till mjölkbönder och en till travtränare, genom enkätgeneratoren Netigate (version 8). Enkäterna godkändes av Etikprövningsmyndigheten (Diarienummer 2019-6370) innan projektstart. Frågeformulären skickades ut till travtränare och mjölkbönder under våren 2021, där frågorna handlade om deras erfarenheter och förväntningar relaterade till djurskyddskontroller, djurskyddslagstiftning och privata regelverk. Travtränarna fick enkäten till sin epost direkt via Netigate och de hade sex veckor på sig att svara på enkäten under mars och april 2021. E-postadresser till 2896 travtränare hade erhållits via Svensk Travsport. Det skickades även ut två automatiska påminnelser om att de gärna fick besvara enkäten. För mjölkbönderna fanns enkäten tillgänglig under mars-maj 2021. En länk till enkäten i Netigate förmedlades först via Växa Sveriges nyhetsbrev och sedan även via epost till Sveriges cirka 3000 mjölkbönder via rådgivarorganisationerna Växa Sverige, Skånesemin och Rådgivarna Sjuhärad. Det var 77 (travtränarna) respektive 105 (mjölkbönderna) frågor totalt, dock behövde inte respondenterna svara på alla frågor. Vilka frågor man besvarade utgick från när man haft den senaste djurskyddskontrollen samt vilka privata regelverk man var ansluten till. Man kunde svara genom att välja mellan ett antal alternativ ur en lista, eller uttrycka sin åsikt på en fem- eller tiogradig Likert-skala (1 = håller inte alls med till 5 eller 10 = håller helt med). I enkäten fanns även öppna frågor där respondenten kunde förtydliga sitt svar i fritext. Flera av de öppna frågorna handlade specifikt om hur den svenska djurskyddslagstiftningen upplevs.

Detta examensarbete utgör inte en sammanställning av hela enkäterna utan är en analys av ett begränsat antal frågor, delvis de öppna kvalitativa frågorna, som handlade om vad dessa djurhållare har för uppfattning om den svenska djurskyddslagstiftningen.

3.2 Urval enkätfrågor

Valet att fokusera på de kvalitativa frågorna vilar på att syftet med denna uppsats är att undersöka om det finns skillnader eller likheter mellan mjölkbönder och travtränares uppfattning om djurskyddslagstiftningen. Då den tidigare forskningen på området är ytterst begränsad kommer denna uppsats främst behöva undersöka djurhållares uppfattning separat men även göra en jämförelse mellan dessa två grupper.

De utvalda och analyserade frågorna återfinns i bilaga 1.

3.3 Bearbetning av data

De slutna frågorna där respondenterna kunde kryssa för angivna svarsalternativ har sammanställts och beskrivits med deskriptiv statistik som presenteras i diagram. De svarsalternativ som hade fritextsvar har genomgått en kvalitativ innehållsanalys. I denna har respondenternas svar delats in i kategorier utifrån de fritextsvar som angivits. För de öppna kvalitativa frågorna där en kvalitativ innehållsanalys gjordes har kategorier skapats de givna fritextsvaren. Kategorierna är skapade utifrån vilka svar som gavs, vilket innebar att även om ett svar inte direkt berörde aktuell fråga så blev det en kategori om flertalet respondenter uppgav ett liknande svar. Med hjälp av frekvenstabellerna analyserades sedan fördelningen på respektive område, d.v.s. hur många djurhållare som svarat vad. Resultaten erhållna från frekvenstabeller redovisades i stapeldiagram genom sammanställning och bearbetning av den deskriptiva statistiken i Google kalkylark och Microsoft Excel® version 16.59.

3.4 Etiska frågeställningar

Enligt Nyberg (2000) ska man sträva efter att ge en så sann bild som möjligt av det som analyseras. Genom att använda ett etiskt förhållningssätt under förarbetet till arbetet säkerställs det att de etiska principerna följs. Det finns fyra principer för forskningsetik skrivna av (ALLEA, 2018) i deras referensdokument "Den europeiska kodexen för forskningens integritet". Dessa principer är: tillförlitlighet (för att säkerställa forskningens kvalitet), ärlighet och respekt (för bland annat forskningsdeltagarna och samhälle), samt ansvar för forskningen under hela arbetets gång (ALLEA, 2018). Dessa riktlinjer tillämpades under detta arbete. Deltagarna informerades om att deltagandet i enkätstudien var frivilligt. Som deltagare i enkätstudien kunde anonymitet utlovas. Ingen data gick att koppla till någon enskild person eller något enskilt företag. Även konfidentialitet kunde

utlovas, det vill säga ett löfte om att deltagarna inte skulle kunna identifieras i samband med att resultaten presenteras.

4. Resultat

I detta kapitel redovisas de svar som erhållits efter bearbetning av enkätundersökningen. För att presentera resultaten har tabeller och färgade diagram använts. Typen av diagram som har valts är beroende på svarsalternativ samt frågans utformning, för att göra det så enkelt som möjligt för läsaren att tolka svaren.

4.1 Demografi och information om respondenterna

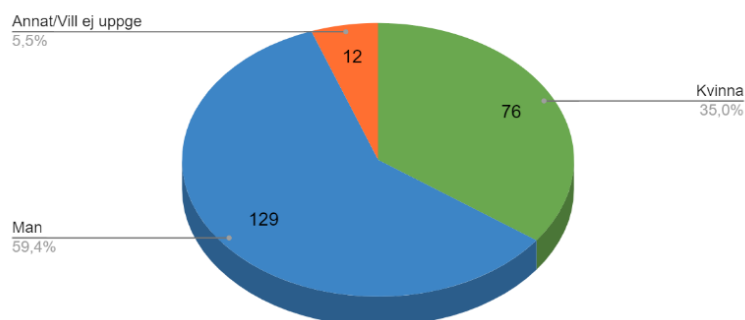
Här följer en presentation av de svarandes: kön, ålder, vilket län man var verksam inom samt hur många år man varit mjölkbonde alternativt travtränare. Enkäterna besvarades av 396 travtränare och 217 mjölkbönder.

4.1.1 Mjölkbönder

Av de 217 svarande mjölkbönderna var det 132 som svarade fullständigt, dvs som svarade på alla tilltänkta frågor. Det fanns svar från alla län i Sverige, där en större del svarande hittades i Skåne län och Västra Götalands län.

Av de 217 svarande personerna var majoriteten av de svarande män (Fig. 1).

Könsfördelning mjölkbönder

Figur 1. Enkät svar könsfördelning för mjölkbönderna. (n=217).

Bland de svarande mjölkbönderna befann sig de två största åldersgrupperna i åldern 31-60 år, varav 41 % var mellan 31-50 år och 41 % mellan 51-60 år (Tab. 1).

Tabell 1. Mjölkböndernas ålder

Ålder mjölkbönder	Antal	Frekvens
Under 20 år	1	0%
20-30	7	3%
31-40	44	20%
41-50	46	21%
51-60	88	41%
61-70	29	13%
Över 70 år	2	1%
Totalt:	217	100%

Majoriteten av mjölkbönderna hade varit mjölkproducenter mellan 10-39 år. Endast 10 % av de svarande hade varit mjölkproducenter i mindre än tio år (Tab. 2)

Tabell 2. Erfarenhet som mjölkproducent

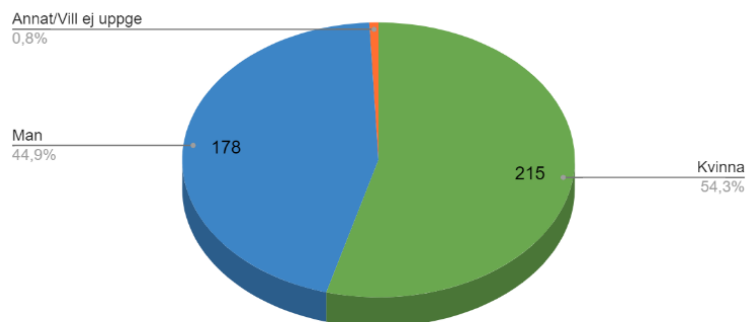
Antal år som mjölkproducent	Antal	Frekvens
1-4 år	7	3%
5-9 år	14	7%
10-19 år	42	21%
20-29 år	49	24%
30-39 år	63	31%
40-49 år	25	12%
Över 50 år	3	1%
Totalt:	203	100%

4.1.2 Travtränare

Det var 396 travtränare som svarade på enkäten, varav 248 personer som svarade fullständigt, dvs som svarade på alla tilltänkta frågor. Det fanns svar från alla län i Sverige, med en relativt jämn fördelning mellan länen. Blekinge var dock ensamt län med att endast ha en svarande som har sin hästhållning där.

Av de 396 svarande travtränarna var majoriteten av de svarande kvinnor (Fig. 2).

Könsfördelning: Travtränare

Figur 2. Enkät svar könsfördelning för travtränarna. (n=396).

Det var 28 % av travtränarna som befann sig i åldern 20-40 år, den största ålderskategorin med 29 % befann sig i åldersspannet 51-60 år (Tab. 3).

Tabell 3. Travtränarnas ålder

Ålder travtränare	Antal	Frekvens
Under 20 år	2	5%
20-30	27	7%
31-40	38	21%
41-50	77	17%
51-60	128	29%
61-70	84	13%
Över 70 år	40	9%
Totalt:	396	100%

För de svarande som var travtränare var den största ålderskategorin mellan 51-60 år (Tab. 4). Av de svarande travtränarna innehade 92 % B-licens (amatörnivå) och resterande 8 % hade A-licens (proffsnivå).

Tabell 4. Erfarenhet av att träna travhästar.

Antal år som travtränare	Antal	Frekvens
1-4 år	18	5%
5-9 år	27	7%
10-19 år	81	21%
20-29 år	67	17%
30-39 år	112	29%
40-49 år	50	13%
Över 50 år	33	9%
Totalt:	388	100%

4.1.3 Respondenternas uppfattning om god djurvälfärd

I enkäten som skickades ut fick mjölkbönderna och travtränarna svara på frågan ”förutom att korna/hästarna är friska och får foder och vatten av god kvalitet vilka ytterligare faktorer anser du är viktiga för att dina kor/hästar ska ha det bra, det vill säga att de har en god välfärd?”.

Mjölkböndernas uppfattning

De topp fem viktigaste faktorerna som mjölkbönderna angav var; ” att kor som skadas/insjuknar snabbt får behandling” (75 %), ” att de får god skötsel” (72 %), ” att de känner sig trygga med oss som sköter om dem” (38 %), ” att de får komma ut på sommarbete” (26 %) och ” att det är bra luft i stallet” (21%). De faktorer som de responderande bönderna ansåg vara minst bidragande till djurvälfärden var ” att de får umgås med sin kalv” (1 %) och ” att de får fysisk aktivitet/motion” (1 %).

Travtränarnas uppfattning

De faktorer som travtränarna angav som viktigast var; ” att hästar som skadas/insjuknar snabbt får behandling” (53 %), ” att de får daglig utevistelse” (52 %), ” att de får god skötsel” (48 %), ” att det är bra luft i stallet” (30 %) och ” att de känner sig trygga med oss som sköter om dem” (23 %). De faktorer som blev lägst

rangordnade var ”att hästarna har gott om utrymme i stallet ” (5 %) och ” att de får gå på sommarbete” (2 %).

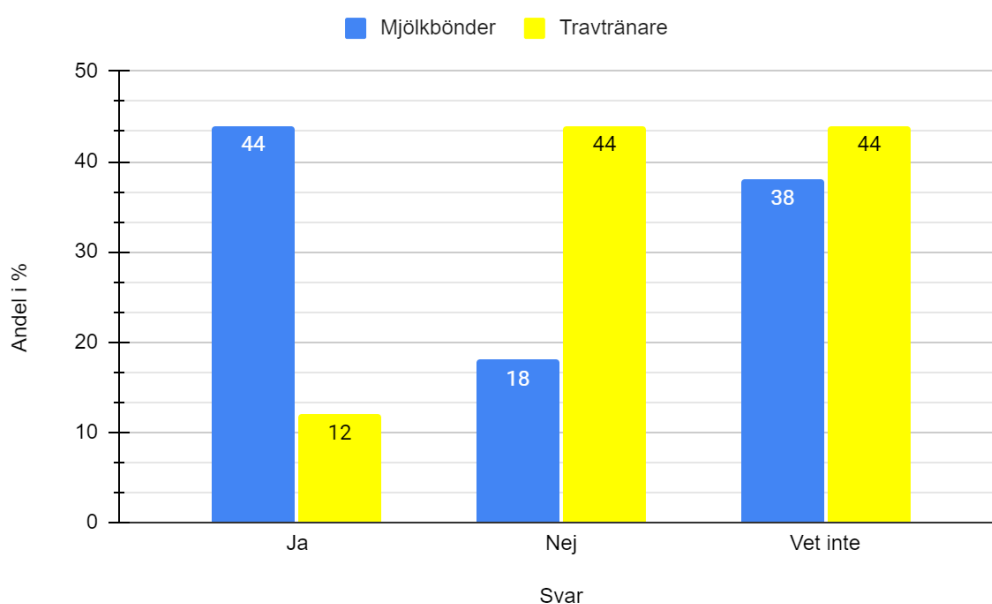
4.2 Mjölkböndernas och travtränarnas uppfattning om lagstiftningen

I följande avsnitt presenteras diagram som är sammanställda av fritextsvar på frågorna.

Först fick deltagarna svara på aktuell fråga med tre svarsalternativ (ja/ nej/ vet inte), de som svarade ”ja” behövde även förklara sitt svar i fritext.

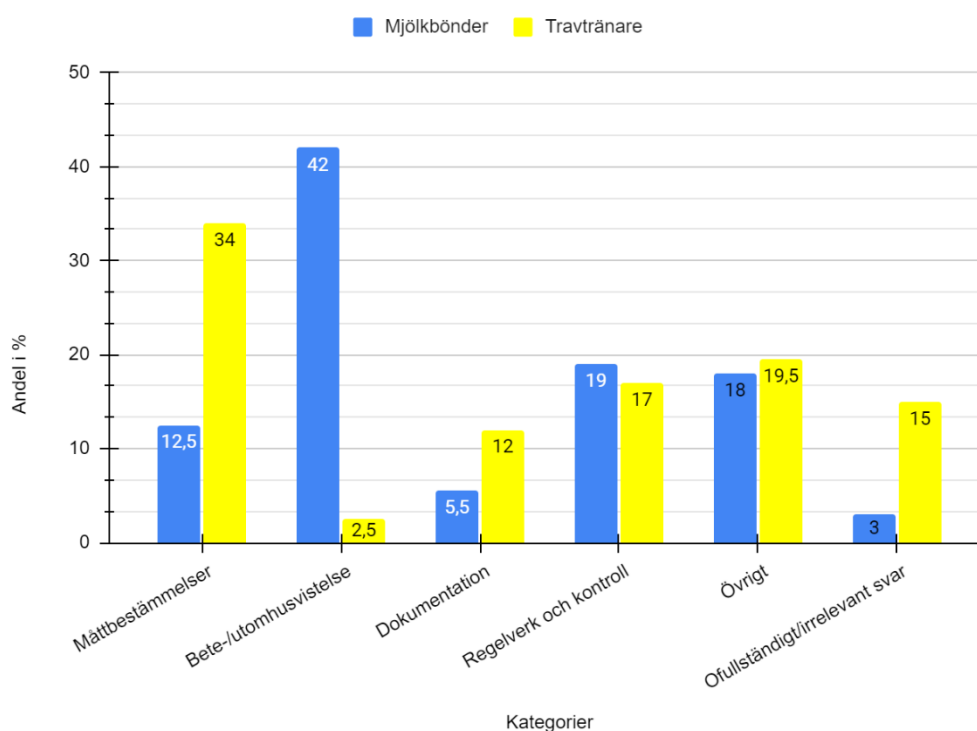
4.2.1 Finns det regler i djurskyddslagstiftningen som mjölkbönder och travtränare tycker är krångliga eller svåra att leva upp till?

Den större majoriteten av travtränarna svarade ”nej” eller ”vet inte”, medan huvudparten av mjölkbönderna svarade ”ja” eller ”vet inte” på frågan om det finns regler i djurskyddslagstiftningen som de tycker är krångliga eller svåra att leva upp till (Fig. 3). Det var alltså en större andel mjölkbönder som ansåg att det finns svåra och krångliga regler i djurskyddslagstiftningen i jämförelse med travtränarna.

Figur 3. Diagrammet visar svaret på frågan om mjölkbönderna och travtränarna tycker att det finns regler i djurskyddslagstiftningen som är krångliga eller svåra att leva upp till med svarsalternativen "ja", "nej" och "vet inte". (n=200).

För att ge en överblick av vad djurhållarna upplevde var svårt med djurskyddslagstiftningen kategoriserades fritextsvaren (Fig. 4). Bland mjölkbönderna uppgav majoriteten att beteskravet var det som var krångligast att leva upp till, medan travtränarna uppgav att det krångligaste med djurskyddslagstiftningen var måttbestämmelserna (Fig. 4).

Figur 4. Diagrammet visar vilka områden i djurskyddslagstiftningen som mjölkbönderna och travtränarna anser är krångliga eller svåra att leva upp till. (n=113).

Nedan följer en beskrivning av de kategorier (i Fig. 4) som sammanställdes utifrån fritextsvaren som gavs av mjölkbönderna när de besvarade enkätfrågorna (Tab. 5)

Tabell 5. Kategorier för mjölkbönder.

Kategorinamn	Beskrivning av vad denna kategori omfattar för typ av fritextsvar	Citat från fritextsvar
Måttbestämmelser	Kategorin omfattar alla svar som behandlar måttbestämmelser i djurutrymmen som; boxstorlek, spaltbredd, takhöjd etcetera.	"Storlek på bås och boxplankor". "När måttavvikelse på mm nivå avgör..."
Beteskravet	Denna kategori omfattar alla svar som rör utomhusvistelse och sommarbete för nötkreatur, detta inkluderar vuxna djur och kalvar.	"Detaljer i beteslagstiftning". "Våra mjölkkor vill inte gå ut sommartid, då de har fläktar och vattenkylning inne, och jag tycker det är hemskt att behöva tvinga ut dom..."
Dokumentation	Denna kategori sammanfattar alla svar som behandlar dokumentation, exempelvis	"Allt som ska dokumenteras". "Överdrivna krav på dokumentation".

	stalljournal och läkemedelsjournal.	
Regelverk och kontroll	I denna kategori placerades de svar som berörde regler i allmänhet, bedömning vid djurskyddskontroll samt den svarandes kunskap om lagstiftningen.	<i>“Allt är godtyckligt ingen får samma bedömning som en annan”.</i> <i>“Luddiga och otydliga riktlinjer”.</i> <i>“Man kan nog inte alla regler”.</i>
Övrigt	Här placerades de svar som inte platsade i någon annan kategori och som enbart nämndes någon enstaka gång.	<i>“Renlighetskraven”.</i> <i>“Avhorning”.</i> <i>“Kalvningsboxar till alla...”.</i>
Ofullständiga/irrelevanta svar	Här placerades de svar som inte var relevanta för aktuell fråga, inte svarade på frågan eller blanka svar.	<i>“Öronmärken som har så dålig kvalité att de ramlar av lätt. Det var bättre för några år sen.”</i>

Nedan följer en beskrivning av kategorierna (i Fig. 4) för travtränarna (Tab. 6).

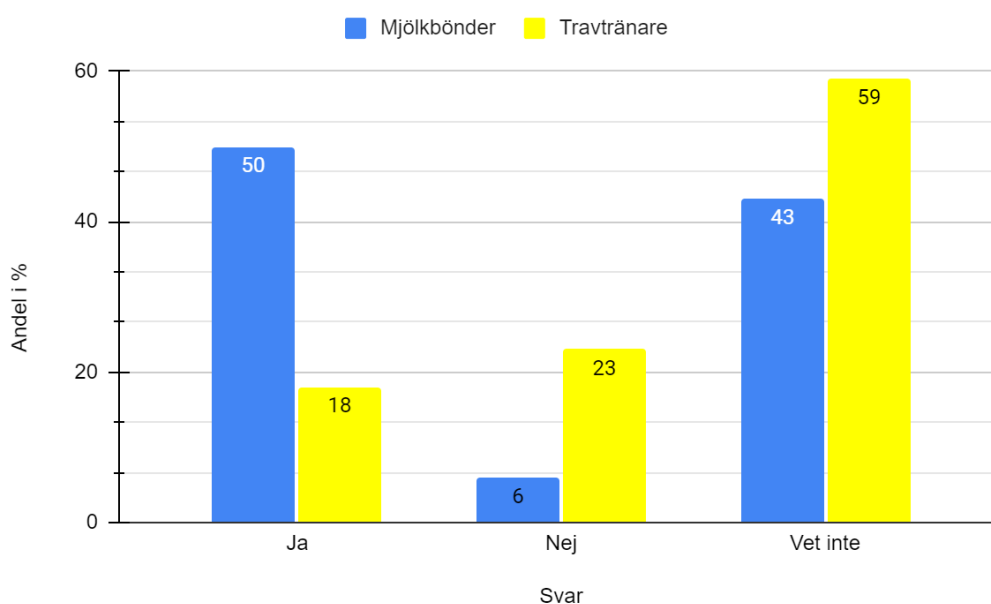
Tabell 6. Kategorier för travtränare.

Kategorinamn	Beskrivning av vad denna kategori omfattar för typ av fritextsvar	Citat från fritextsvar
Måttbestämmelser	Kategorin omfattar alla svar som behandlar måttbestämmelser i djurutrymmen som; boxstorlek, hagstorlek, takhöjd etc.	<i>“Exakta mått på takhöjder boxstorlekar osv.”.</i> <i>”Det som gäller utrymmen ex. stallgångar, i stallet utanför boxarna”.</i>
Utomhusvistelse	Denna kategori omfattar svar som berör utomhusvistelse för häst.	<i>“Luddiga regler ex under den kalla årstiden dvs när betestillväxt inte sker...”.</i>
Dokumentation	Denna kategori omfattar alla svar som behandlar dokumentation, exempelvis stalljournal och läkemedelsjournal.	<i>“Journalföringen av alla händelser”.</i>
Regelverk och kontroll	I denna kategori placerades de svar som berörde regler i allmänhet, bedömning vid	<i>“Det finns så många luddiga och ur hästvälståndssynpunkt</i>

	djurskyddskontroll den svarandes kunskap om lagstiftningen.	<i>pinsamma regler och bestämmelser.”.</i> <i>“Känner att även om man tror sig gjort rätt kan man tolkat fakta fel och därmed få anmärkning”.</i>
Övrigt	Här placerades de svar som inte platsade i någon annan kategori och som enbart nämndes någon enstaka gång. Kategorin innefattar även åsikter gällande straffskalan för brott mot DL eller djurplågeri.	<i>“Gödselhantering”.</i> <i>“Transporter”.</i> <i>“Hårdare straff vid överträdelser och djurplågeri!”.</i>
Ofullständiga/irrelevanta svar	Här placerades de svar som inte var relevanta för aktuell fråga, inte svarade på frågan eller blanka svar.	<i>“Det ryktas om att gödselhanteringen kommer att bli krånglig”.</i> <i>“Att de som beslutar om reglerna inte har varit verksamma inom travsport...”.</i>

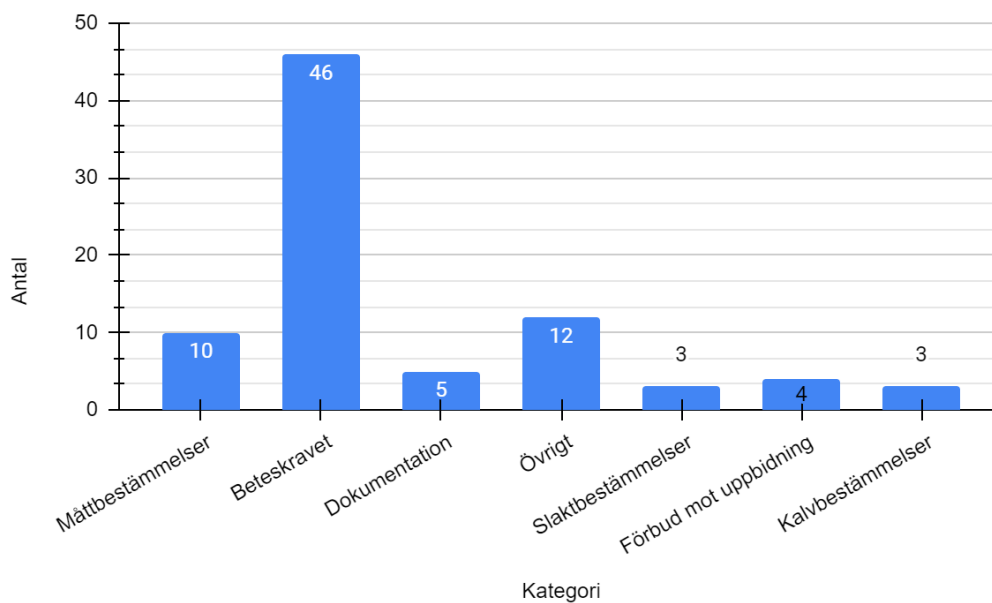
4.2.2 Finns det regler i djurskyddslagstiftningen som mjölkbönder och travtränare inte anser gynna djurens välfärd i praktiken?

För frågan “finns det regler i djurskyddslagstiftningen som du inte anser gynnar djurens välfärd i praktiken?” har en jämförelse mellan mjölkbönder och travtränare gjorts vilket har påvisat att det var fler av de svarande mjölkbönderna än travtränarna som ansåg att det finns regler i djurskyddslagstiftning som inte gynnar deras djur (Fig. 5). Den större majoriteten av mjölkbönderna har svarat “ja” eller “vet inte”, majoriteten av travtränarna svarade “vet inte” (Fig. 5).

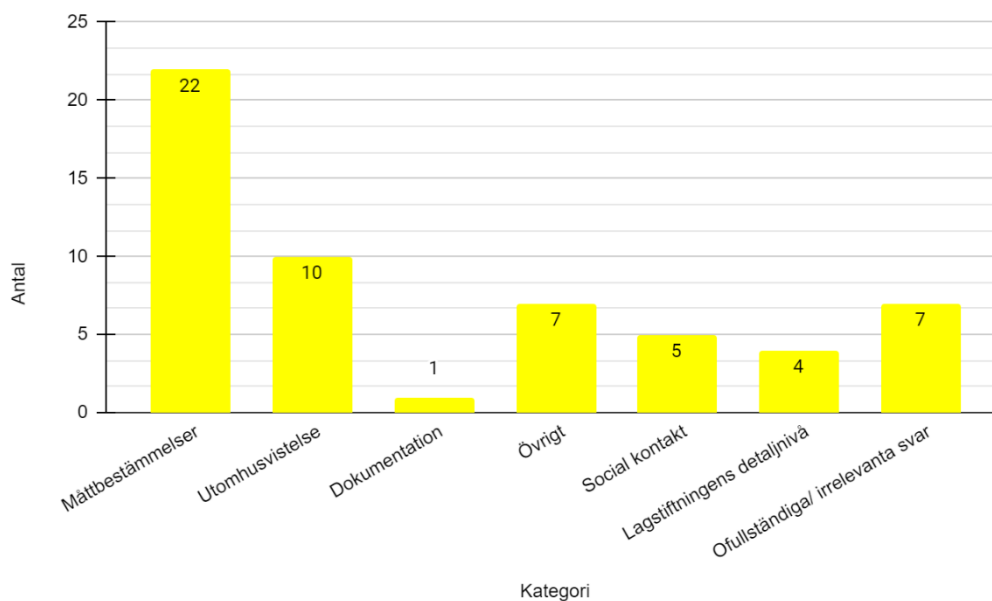

Figur 5. Diagrammet visar en jämförelse för svaret på frågan om mjölkbönder och travtränare tycker att det finns regler i djurskyddslagstiftningen som de inte anser gynnar djurens välfärd.

För frågan “finns det regler i djurskyddslagstiftningen som du inte anser gynnar djurens välfärd i praktiken?” redovisas djurhållarnas fritextsvar i separata diagram med olika kategoriindelningar för att spegla respondenternas svar. Majoriteten av mjölkbönderna svarade att beteslagstiftningen är det som bidrar minst till att gynna djurens välfärd i praktiken (Fig. 6). Travtränarna ansåg att det som minst gynnar djurens välfärd i praktiken är reglerna kring måttbestämmelser och utomhusvistelse (Fig. 7).

Figur 6. Diagrammet redovisar inom vilken kategori som mjölkbönder anser att det finns regler som inte gynnar djurens välfärd i praktiken. (n=83).

Figur 7. Diagrammet visar inom vilken kategori som travtränare anser att det finns regler som inte gynnar hästarnas välfärd i praktiken. (n=56).

Nedan (Tab. 7, 8) beskrivs de ytterligare kategorier som tillkommit för frågan “finns det regler i djurskyddslagstiftningen som du inte anser gynnar djurens/hästarnas välfärd i praktiken?” och som inte finns med i tabellerna 5 och 6.

Tabell 7. Ytterligare kategorier för mjölkbönderna.

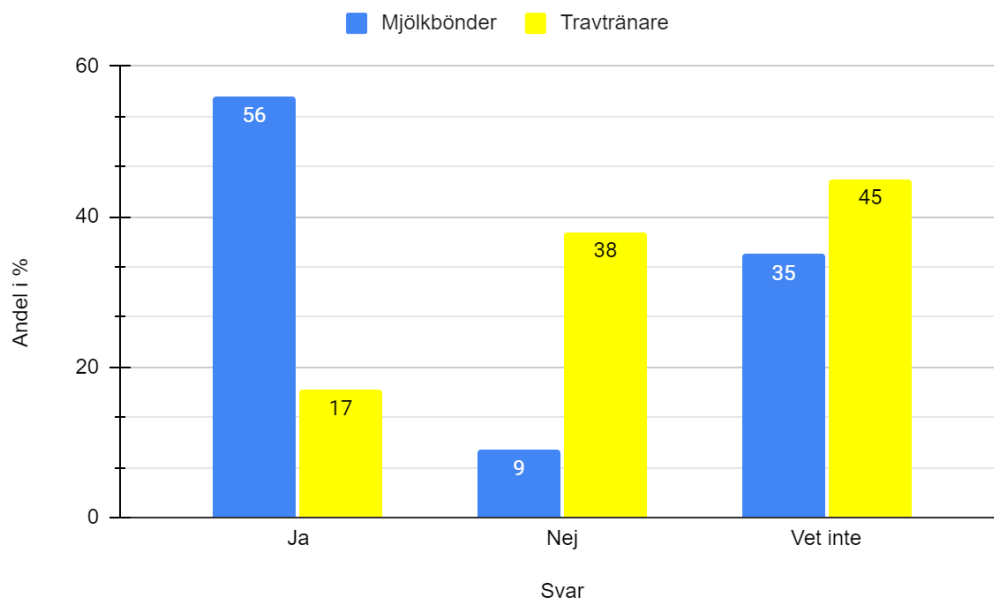
Kategorinamn	Beskrivning av vad denna kategori omfattar för typ av fritextsvar	Citat från fritextsvar
Slaktbestämmelser	Omfattar svar om att skicka djur till slakt och vilka bestämmelser som gäller vid sjuka eller dräktiga djur.	<i>"Att inte få skicka en dräktig ko till slakt..."</i> .
Förbud mot uppbinding	Gäller svar angående förbud att binda upp djur.	<i>"Uppbundetförbud för handjur..."</i> .
Kalvbestämmelser	Omfattar svar kring specifika regler om kalvar, t.ex. att kalvar måste ha social kontakt eller krav på kalvlarm.	<i>"Kalvar måste ha kontakt"</i> .
Övrigt	I denna kategori placerades svar som inte platsade i någon annan kategori och som enbart nämndes någon enstaka gång.	<i>"Förbud mot eldressörer"</i> . <i>"Massor, svårt att skriva allt"</i> .

Tabell 8. Ytterligare kategorier för travtränare.

Kategorinamn	Beskrivning av vad denna kategori omfattar för typ av fritextsvar	Citat från fritextsvar
Social kontakt	Denna kategori omfattar svar gällande att hästar inte får hållas ensamma, eller att de måste ha sällskap av en artfrände.	<i>"Att hästar inte får stå ensamma..."</i> . <i>"Närkontakt med andra hästar"</i> .
Lagstiftningens detaljnivå	Innefattar svar som behandlar om att lagstiftningen är för detaljerad eller att den borde vara mer målinriktad eller tydligare.	<i>"Jag tycker att det är alldeles för mycket "bör" i texten och regler det borde finnas mer "ska"."</i> .
Övrigt	I denna kategori placerades svar som inte platsade i någon annan kategori och som enbart nämndes någon enstaka gång.	<i>"Många saker runt skadeförebyggande åtgärder!"</i> . <i>"Lösdrifternas regler"</i> .

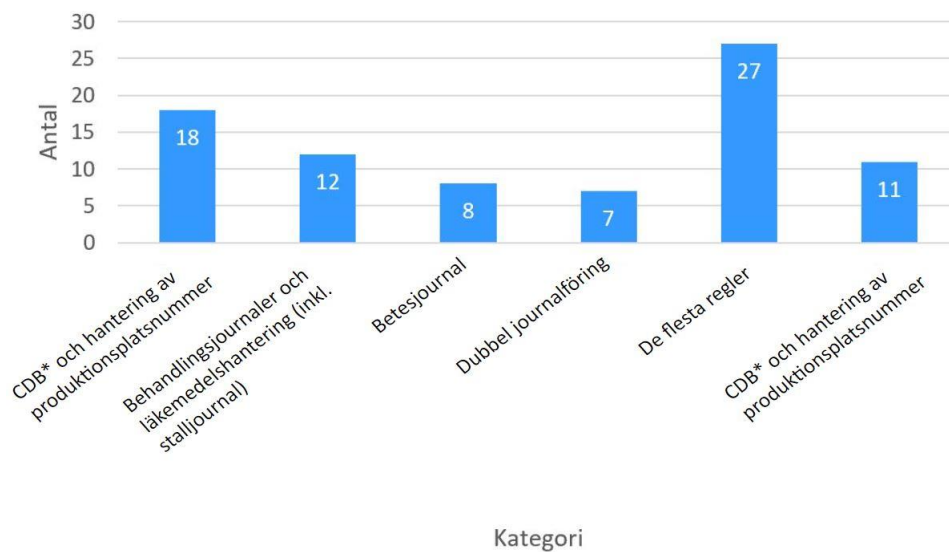
4.2.3 Finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som mjölkbönder och travtränare anser är överflödiga?

En stor andel av mjölkbönderna ansåg att det finns regler som är överflödiga gällande administration och journalföring, medan en stor andel av travtränarna uppgav att det inte finns det eller valde att svara ”vet ej” (Fig. 8).

Figur 8. Diagrammet visar svaret på frågan ”finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödiga?” med svarsalternativen ”ja”, ”nej” och ”vet inte”. (n=200).

För sista frågan ”finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödiga?” svarade en stor del av mjölkbönderna att de specifikt ansåg att det finns regler kring CDB och hantering av produktionsplatsnummer som är överflödiga, men många svarade även att ”de flesta regler” kring administration och journalföring är överflödiga utan att precisera vad de avsåg (Fig. 9).

Figur 9. Diagrammet visar mjölkböndernas svar på frågan "finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödiga?". (n=83).

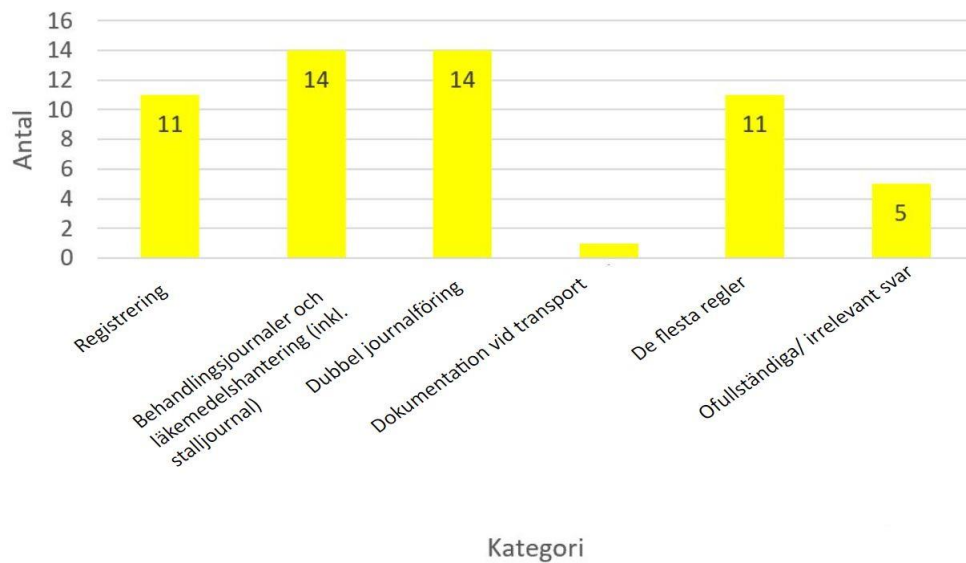
Nedan följer kategorifördelning med tillhörande beskrivning samt citat som getts av mjölkbönderna i fritext (Tab.9).

Tabell 9. Kategoriindelning för mjölkbönder.

Kategorinamn	Beskrivning av vad denna kategori omfattar för typ av fritextsvar	Citat från fritextsvar
CDB och hantering av produktionsplatsnummer	Denna kategori omfattar svar som berör CDB och bestämmelserna angående inrapportering av förflyttning av djur samt inrapportering av sjuka djur.	"Tidsgränser. ska vara rapporterat inom vissa datum...". "Hela CDB hanteringen och olika produktionsplatser."
Behandlingsjournaler och läkemedelshantering (inklusive stalljournal)	Innefattar svar gällande vård av djur samt vad som behöver antecknas i diverse journaler.	"Vid behandling ska man bokföra tid och skriva under med namn".
Betesjournal	Innefattar svar rörande bete och vad som ska antecknas i betesjournal.	"Journalföring kring bete".

Dubbel journalföring	Dubbel journalföring syftar på att behöva rapportera till flera olika instanser.	<i>"Underlätta samkörning av data så man slipper extraarbete".</i> <i>"Dubbel registrering av tex sjuka djur".</i>
De flesta regler	Omfattar svar som innebär att man anser att all eller den mesta av lagstiftningen innehåller för mycket dokumentationskrav.	<i>"All journalförning (sic) tar tid från det viktiga arbetet med djuren."</i> <i>"Väldigt mycket, bättre lägga tid på djuren eller annat nödvändigt (tid är ju en ständig bristvara)"</i>
Ofullständiga/irrelevanta svar	Svar som inte gäller nuvarande lagstiftning utan exempelvis tidigare lagstiftning som inte gäller längre. Även blanka svar placerades här.	<i>"Byråkrati"</i>

Travtränarna uppgav att behandlingsjournaler samt dubbel journalföring, exempelvis både att dokumentera i hästpass samt rapportera till Svensk Travsport, var den mest överflödiga lagstiftningen inom administration och journalföring (Fig. 10). Strax därefter ansåg en stor andel att registrering av häst och anläggning innebär en onödig administration, och flera travtränare ansåg även att "de flesta regler" kring journalföring är överflödiga (Fig. 10).

Figur 10. Diagrammet visar travtränarnas svar på frågan "finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödiga?". (n=56).

Nedan följer kategorifördelning med tillhörande beskrivning samt citat som getts av travtränarna i fritext (Tab.10).

Tabell 10. Kategoriindelning för travtränarna.

Kategorinamn	Beskrivning av vad denna kategori omfattar för typ av fritextsvar	Citat från fritextsvar
Registrering	Omfattar svar som berör registrering av anläggningen samt antal hästar.	"Registrera vilka hästar som befinner sig på gården". "Det här nya med registrering..."
Behandlingsjournaler och läkemedelshantering (inklusive stalljournal)	Omfattar svar gällande vård av djur samt vad som behöver antecknas i journaler avseende detta.	"Att behandlingar ska journalföras". "Vaccination och avmaskningen".
Dubbel journalföring	Dubbel journalföring syftar på att behöva rapportera till flera olika instanser som exempelvis Jordbruksverket och ST.	"...pass och journal blir kaka på kaka". "Dubbel hos både myndigheter och ST".

Dokumentation vid transport	Svar som handlar om bestämmelser kring transport av levande djur.	<i>"Tex journalföring vid transporter".</i>
De flesta regler	Omfattar svar som innebär att man anser att all eller den mesta av lagstiftningen innehåller för mycket dokumentationskrav.	<i>"Att allt ska noteras".</i> <i>"Att all administration bara ökar hela tiden".</i>
Ofullständiga/ irrelevanta svar	Omfattar svar som ansågs irrelevanta eller svåra att tyda. Även blanka svar placerades här.	<i>"...finns saker som inte nödvändigt..."</i> .

5. Diskussion

Syftet med studien var att undersöka mjölkbönders och travtränares uppfattning om den svenska djurskyddslagstiftningen under våren 2021. Arbetet avsåg även svara på vilka skillnader och likheter det finns i åsikter mellan travtränare och mjölkbönder om djurskyddslagstiftningen, samt om de upplevde det enkelt att uppnå följsamhet i djurskyddslagstiftningen.

5.1 Hur upplever mjölkbönder och travtränare djurskyddslagstiftningen?

På samtliga tre frågor med svarsalternativen ”ja”, ”nej” och ”vet inte” var det en större andel av mjölkbönderna som svarade ”ja” på frågorna om det finns regler i djurskyddslagstiftning som är krångliga eller svårtolkade, inte gynnar deras djur och att de innehåller för mycket administrativa krav. Svarsalternativen ”nej” och ”vet inte” var mer frekvent ikryssade av travtränarna för dessa frågor.

Det var en stor andel travtränare som kryssade i ”vet inte”. Om fler travtränare skulle vart säkrare på vilka krav som hör till respektive lagstiftning, skulle en större andel kryssat eventuellt kryssat i ”ja” eller ”nej”. I motsats till mjölkbönderna svarade en större andel travtränare ”nej” på samtliga frågor, vilket kan tolkas att de som svarat ”nej” anser att det är enklare att uppnå följsamhet i djurskyddslagstiftningen i jämförelse med mjölkbönderna. Eftersom det var en stor andel travtränare som inte hade en tydlig åsikt, då de kryssade i ”vet inte” är svårt att dra en definitiv slutsats kring detta. Dock skulle det kunna tyda på att de inte har tillräcklig kunskap om djurskyddslagstiftningen och dess bakgrund.

Den kvalitativa frågan gällande överflödiga dokumentation och journalföring berörde endast djurskyddslagstiftningen, dock var det många fritextsvar av mjölkbönderna och travtränarna som behandlade regler utanför DL samt bestämmelser som inte gäller. De främsta dokumentationskraven som finns i djurskyddslagstiftningen, och som beror mjölkbönder och travtränare, handlar om förprovning (6 kap. 1-3 §§ Djurskyddsförordning [2019:66]) och verksamhetsprovning (6 kap. 4 § DL), där den sistnämnda dock inte gäller

mjölkbönderna. Varken mjölkbönderna eller travtränarna uppgav att några regler gällande förprovning eller verksamhetsprovning var överflödiga eller svåra att förstå. Vilket är särskilt intressant då konkurrenskraftsutredningen som genomfördes 2015 på uppdrag av Regeringen (dir. 2013:20) visade att kravet på förprovning var en av de regler som ansågs vara en nackdel för de svenska lantbrukarnas konkurrenskraft. Även Lantbrukarnas Riksförbud uppgav att förprovning var fördyrande för lantbrukarna (Anderholm, 2020). Detta var dock inget som reflekterades av fritextsvaren i denna studie, utan det som framfördes var dokumentationskraven som finns i annan lagstiftning, och inte de krav som finns i DL.

5.2 Vilka regler i djurskyddslagstiftningen anser mjölkbönder och travtränare är svåra att leva upp till eller inte är gynnsamma för deras djur?

Ett resultat som identifierades i detta arbete var att reglerna gällande beteskravet som mjölkbönderna ansåg var krånglig eller svår att leva upp till även sammanföll med vad de ansåg vara ogynnsamt för deras djurs välfärd. Ett sådant resultat kunde även ses för travtränarna. De ansåg att reglerna kring måttbestämmelser var krångliga eller svåra att leva upp till, samtidigt som dessa regler ansågs vara de minst gynnsamma för deras hästar. Detta resultat skulle kunna tolkas som att de regler djurhållarna inte förstår djurvälståndsnittan med ofta även anses vara krångliga och svåra att leva upp till, och att en förståelse för reglernas nytta sannolikt ökar följsamheten gentemot lagstiftningen.

Travtränarnas och mjölkböndernas uppfattning om det finns krav i djurskyddslagstiftningen som är svåra eller krångliga att leva upp till skiljde sig delvis åt, detsamma gällde för ifall det finns krav som de inte anser gynna djurens välfärd. Mjölkbönderna ansåg att kravet på sommarbete var mest krångligt och minst gynnsamt för djuren. Travtränarna ansåg att måttbestämmelserna i lagstiftningen var de som utgjorde mest krångel och samtidigt minst nytta för hästarna. Dessa områden i djurskyddslagstiftningen som anses svåra eller ogynnsamma kan öka risken för sämre följsamhet. Detta är något som skulle behöva undersökas vidare för att se hur bakgrunden till reglerna kan förtydligas. Sammanfattningsvis kan det konstateras att mjölkbönderna fann att det finns fler regler som är krångliga eller ogynnsamma för deras djur än vad travtränarna anser.

Flertalet mjölkbönder skrev i fritextsvaren att tidsbrist var ett problem. Särskilt gällande kraven kring dokumentation och journalföring. En mjölkbonde uppgav att ”all journalföring tar tid från det viktiga arbetet med djuren”. En annan mjölkbonde

menade på att dokumentation och journalföring är kostsamt i form av tid och att det är bättre att lägga tid på djuren eller andra nödvändiga saker, vilket kan tolkas som att djurhållarna inte anser att dokumentation och journalföring är något som är viktigt för deras djurs välfärd.

Beteskrav och utomhusvistelse

Reglerna kring utevistelse och bete för mjölkkor och hästar ser mycket olika ut i lagstiftningen. Hästar ska få möjlighet att röra sig fritt i alla gångarter utomhus varje dag enligt 5 kap. 1 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:17) om hästhållning, saknr L101. Mjölkkor ska vara utomhus under betessäsongen där de även ska kunna beta minst 6 timmar per dygn enligt 6 kap. 4-7 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m., saknr L 104. Beteskravet ansåg mjölkbönderna var svårast att leva upp till, det var även den kategori som flest mjölkbönder ansåg var minst bidragande till deras mjölkkors välfärd. Å andra sidan när frågan kring vad som är viktigt för kornas välfärd ställdes ansåg en relativt stor andel (26 %) mjölkbönder att det var viktigt att korna fick komma ut på sommarbete. Dessa resultat angående beteskravet visar på att det råder delade uppfattningar mellan mjölkbönder om hur viktigt sommarbete är för deras kors välfärd. Det var inte många travtränare som uppgav att reglerna kring utomhusvistelse var särskilt svåra eller krångliga att förstå. Samtidigt uppgav några av dem att reglerna om utomhusvistelse inte bidrog till att gynna deras hästars välfärd.

Måttbestämmelser

Travtränarna ansåg att kraven på måttbestämmelser var de som var svårast att leva upp till, det var även de kraven som ansågs vara minst bidragande för deras hästars välfärd. Flera av travtränarna framförde i fritextsvaren att de önskade mer flexibilitet i lagstiftningen, då de menade på att några skillnader i centimetrar inte påverkar hästarnas välfärd om djurhållningen i övrigt är tillfredställande. En mer flexibel lagstiftning är även direktiv som kommer från regering och näringsorganisationer (Lundmark Hedman, 2020). Hästnäringen efterfrågade flexibilitet och målstyrning enligt Lundmark Hedmans (2020) studie. Remissvaren som granskades i studien visade dock på att hästnäringen samtidigt är oroliga att en ökad flexibilitet ska leda till större risk för olika tolkningar och minskad likvärdighet i de djurskyddskontroller som länsstyrelserna utför (Lundmark Hedman, 2020). Något som även fastställdes som en risk i konkurrenskraftsutredningen (dir. 2013:20) Även de finska bönderna har uttryckt en liknande oro där de ansåg att lagstiftningen är för detaljerad med bland annat avseende på måttbestämmelserna, men samtidigt vill de ha tydligare regler (Väärikälä *et al.*, 2018).

De svenska mjölkbönderna verkade inte anse att måttbestämmelserna var särskilt svåra att leva upp till eftersom dessa sällan nämndes i fritextsvaren, de verkade inte heller anse att måttbestämmelserna var särskilt ogynnsamma för deras djur. Detta anser jag är särskilt intressant eftersom Jordbruksverket (2022) rapporterar om att brister avseende måttbestämmelserna är vanliga i stall som inhyser mjölkkor. Stall som byggts för 10-15 år sedan enligt de krav som gällde då kan i dagsläget vara för små enligt dagens krav (Jordbruksverket, 2022). Om detta hör ihop med att mjölkbönder inte är säkra på vad som står i den nuvarande lagstiftningen är svårt att avgöra. När det gäller Jordbruksverkets (2022) statistik kan den dock inte anses spegla det allmänna läget i landet fullt ut, utan det är endast de mjölkbönder som fått en djurskyddskontroll som omfattas. Vidare rapporterar Jordbruksverket (2022) att brister gällande måttbestämmelser hos häst ligger på en väldigt låg nivå. Så även fast många travtränare anser att det är svårt och krångligt att förstå kraven gällande måttbestämmelser, är inte det något som reflekteras i den nationella statistiken. Man kan spekulera i om viljan till följsamhet är lägre om det sammanfaller med vad travtränare anser är ogynnsamt för deras hästar, detta är dock något som behöver undersökas närmare i vidare studier.

5.3 Jämförelse om uppfattning av djurskyddslagstiftning i Skandinavien

I tidigare studier gjorda i Finland och Danmark har de framkommit att lantbrukare har svårigheter att tolka lagstiftningen (Anneberg et al., 2012; Vääräkkälä et al., 2018). Detta studentarbets resultat bekräftar att även svenska mjölkbönder och travtränare anser att det finns krav som är svåra att förstå och tillämpa i sin verksamhet. Djurskyddslagstiftningen har gått från att vara främst detaljstyrd till att bli mer målinriktad i Sverige (Lundmark Hedman, 2020). Eftersom lagstiftningen inte eftersträvar en optimal djurvälståndsnivå, innebär detta att subjektiva begrepp som "tillräckligt utrymme", "tillfredsställande ren", och "lämpligt foder" är mer förekommande i lagstiftningen. Dessa breda begrepp riskerar att skapa en osäkerhet hos djurhållare eftersom det inte finns någon definition av begreppen i lagstiftningen, och det saknas också tydliga vägledningar kring hur de kommer att kontrolleras (Lipsky, 2010; Mullan et al., 2011; Lundmark et al., 2013).

Forsberg (2011) menade på att det behövs arbete med djurhållares attityder för att skapa en förändring av djurs välfärd på en populationsnivå. Författaren anser att striktare regler är verkningslöst utan en förändring av attityden. I detta arbete framkommer det att attityden mot flera regelområden i djurskyddslagstiftningen uppfattas som svåra eller otillfredsställande. Om mjölkbönder och travtränare har

en negativ attityd mot djurskyddslagstiftningen kan det påverka förtroendet för lagstiftningen och följsamheten gentemot denna.

5.4 Begränsningar och felkällor

En fördel med metoden för denna studie är att den är enkel att upprepa om man vill göra liknande studier för andra djurhållare i Sverige eller andra länder. En nackdel med metoden är att man är beroende av enkätsvar. Enkäten i sin tur är sedan beroende av att erhålla en tillräcklig bred svarsbas som når ut till tillräckligt många travtränare och mjölkbönder. Då det var olika distributionssätt för enkäten kan även det vara en felkälla eftersom tidsfristen för att svara på enkäten var olika för mjölkbönderna respektive travtränarna.

Det fanns flera undermåliga och svårtolkade fritextsvar som kan ha bidragit till felmarginaler i resultatet. Gällande tolkningsvariation för frågorna är risken för feltolkningar en aspekt man behöver ha i åtanke. Detta då vissa fritextsvar uppgav krav som ligger utanför djurskyddslagstiftningen, exempelvis krav som privata regelverk eller annan lagstiftning ställer på djurhållarna vilket resulterade i kategorier som inte berörde djurskyddslagstiftningen.

För den lästa litteraturen som presenteras i detta arbete finns det en del för- och nackdelar. En nackdel var att det fanns ett begränsat antal studier inom området svensk djurskyddslagstiftning och djurhållares uppfattning om den. De internationella studierna från Finland och Danmark (Anneberg *et al.*, 2012; Väärikkälä *et al.*, 2018) som användes handlar primärt om djurhållares upplevelser av djurskyddskontroller, medan djurskyddslagstiftning togs upp sekundärt. Ytterligare en nackdel med de utländska studierna var att de behandlar åsikter om lagstiftningen i respektive länder, vilket skiljer sig en del från svenska djurskyddslagstiftningen. En fördel med dessa studier är att både Finland och Danmark är medlem i EU och även de, som Sverige behöver implementera och följa EUs djurskyddslagstiftning.

5.5 Vidare forskning

Tidigare forskning inom området är föga omfattande med stora begränsningar, så det krävs vidare forskning på en större skala. Man skulle behöva inkludera flera olika grupper av djurhållare för att kunna få en heltäckande bild om deras uppfattning om djurskyddslagstiftningen. Finns det någon skillnad i uppfattning om nuvarande djurskyddslagstiftning mot tidigare djurskyddslagstiftning?

Det skulle även vara intressant att undersöka allmänhetens uppfattning om den svenska djurskyddslagstiftningen. Finns det några likheter eller skillnader mellan djurhållare och icke-djurhållare? Finns det kunskapsbrister om djurskyddslagstiftningen hos flera grupper i samhället? Hur kan Jordbruksverket jobba mer aktivt med att minska dessa? Jordbruksverket (2021) jobbar aktivt med att sprida kunskap om djurskyddslagstiftningens budskap i samhället. Det är ett arbete som nyligen har påbörjats i samband med den nya djurskyddsstrategin (Jordbruksverket, 2020). Utifrån detta examensarbets resultat går det att dra slutsatsen att det finns ett behov av ett fortsatt ökat fokus inom det området.

Ytterligare skulle man kunna analysera de demografiska frågorna närmare och jämföra de med fritextsvaren. Detta för att se om man kunde hitta någon skillnad i uppfattning av djurskyddslagstiftning mellan exempelvis kön och ålder.

Förslag på frågeställningar till framtida forskning:

- Vad har svenska djurhållare för uppfattning om djurskyddslagstiftningen?
- Vad är svenskars uppfattning om djurskyddslagstiftningen?
- Finns det ett samband mellan en djurhållares kompetens och dennes efterlevnad av djurskyddslagstiftningen?

6. Slutsats

Av hänsyn till studiens begränsade omfattning och antalet respondenter för enkäten är det svårt att dra några definitiva slutsatser. Studiens resultat kan däremot ge indikationer på vilka områden i djurskyddslagstiftningen som behöver lite mer fokus. Särskilt skulle de delar som upplevs som besvärande av mjölkbönder och travtränare behöva mer fokus för att förbättra förståelsen och följsamheten.

Denna studie visade på att travtränare och mjölkbönder hade både positiva och negativa åsikter om djurskyddslagstiftningen. Det finns flera områden i djurskyddslagstiftningen som mjölkbönder och travtränare ansåg behöver förändras. För mjölkbönderna var beteskravet ett av de främsta områdena som de ansåg behöver förändras för att gynna deras djurs välfärd. Travtränarna ansåg att måttbestämmelserna var ett av de främsta områdena som skulle behöva ändras för att vara mindre krångligt och gynna deras djurs välfärd. Delvis ansågs de regler som var svåra eller krångliga att leva upp till, även vara ogynnsamma för djuren. Detta ökar risken för sämre följsamhet och är något som behöver undersökas vidare. Bland såväl mjölkbönderna som travtränarna fanns det olika åsikter om det är enkelt att uppnå följsamhet i djurskyddslagstiftningen. Mjölkbönderna ansåg dock att det fanns fler krångliga och ogynnsamma regler än vad travtränarna gjorde. Det var en stor andel travtränare som inte kunde svara på frågorna och kryssade i "vet ej", vilket visar på att de kanske inte har tillräcklig kunskap om djurskyddslagstiftningen och dess bakgrund. De krav kring dokumentation och journalföring som mjölkbönderna och travtränarna ansåg vara överflödiga härrörde främst från annan lagstiftning än just djurskyddslagstiftningen.

Vidare forskning är nödvändig för att få en djupare förståelse av vad djurhållare i Sverige har för uppfattning om djurskyddslagstiftningen, detta skulle kunna resultera i att djurvelfärden i Sverige skulle kunna höjas.

Referenser

- ALLEA. 2018, https://www.vr.se/download/18.7f26360d16642e3af99e94/1540219023679/SW_ALLEA_Den_europeiska_kodexen_f%C3%B6r_forskningens_integritet_digital_FINAL.pdf, använd 2022-05-2
- Anderholm, F. 2020. Förprovning av djurstallar – att vara eller inte vara. Examensarbete, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Animal Protection Index, 2020. [api 2020 - sweden.pdf \(worldanimalprotection.org\)](https://worldanimalprotection.org/api/2020-sweden.pdf), använd 2022-05-04
- Anneberg, I., Vaarst, M., & Sørensen, J. T. 2012. The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach. *Livestock Science*. 147(1-3), 49-58.
- Djurskyddslag (247/1996)
- Djurskyddslag (2018:1192)
- Djurskyddsförordningen (2019:66)
- Direktiv 2013:20. Konkurrenskraft och utvecklingsmöjligheter för svensk jordbruks- och trädgårdproduktion. Stockholm: Landsbygdsdepartementet.
- Europaparlamentet, 2022. [Så fungerar EU:s lagar för djurskydd | Nyheter | Europaparlamentet](#), använd 2022-05-02
- European Commission, 2016. <https://data.europa.eu/doi/10.2875/884639>, använd 2022-05-02
- Fridlund, J. 2021. Hur svenskt djurskydd framställs i lantbruksmedia. Självständigt arbete, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Forsberg, E. M. 2011. Inspiring respect for animals through the law? Current development in the Norwegian animal welfare legislation. *Journal of agricultural and environmental ethics*. 24(4), 351-366.

Förordningen angående ansvar för misshandel av djur (1857:61)

Jordbruksverket, 2020. [Jordbruksverkets-djurskyddsstrategi.pdf](#), använd 2022-05-04

Jordbruksverket. 2021-06-24. Uppföljning av Jordbruksverkets djurskyddsstrategi. Skrivelse. Dnr 5.2.17-09194/2020.

Jordbruksverket, 2022. [ovr614v3.pdf \(jordbruksverket.se\)](#), använd 2022-05-04

Lagen om djurskydd (1944:219)

Lundmark, F., Berg, C., & Röcklinsberg, H. 2013. 'Unnecessary suffering' as a concept in animal welfare legislation and standards. I: In The ethics of consumption (Red. Röcklinsberg, H. & Sandin, P). Wageningen, Wageningen Academic Publishers.

Lundmark, F., Berg, C., Schmid, O., Behdadi, D., & Röcklinsberg, H. 2014. Intentions and values in animal welfare legislation and standards. Journal of Agricultural and Environmental Ethics. 27(6), 991-1017.

Lundmark Hedman, F. 2020. En analys av regleringen av djurskyddsområdet från 1988 och fram till idag: förändringar och konsekvenser för djurens välfärd. (VH) > Institutionen för husdjurens miljö och hälsa (HMH), Sveriges lantbruksuniversitet.

Lipsky, M. 2010. Street-level bureaucracy: Dilemmas of the individual in public service. Russell Sage Foundation.

Mullan, S., Edwards, S.A., Butterworth, A., Whay, H.R. & Main, D.C.J. 2011. A pilot investigation of Farm Assurance assessors' attitude to farm animal welfare as a confounding factor to training in pig welfare outcome measures. Animal Welfare. 20, 413-421.

Murphy, K., Tyler, T. R., & Curtis, A. 2009. Nurturing regulatory compliance: Is procedural justice effective when people question the legitimacy of the law?. Regulation & governance. 3(1), 1-26.

Nyberg, R. 2000. Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet. Lund, Studentlitteratur.

Proposition 2017/18:147 2019. Ny djurskyddslag. Näringsdepartementet. Stockholm: Regeringskansliet.

Sørensen, J. T., & Fraser, D. 2010. On-farm welfare assessment for regulatory purposes: Issues and possible solutions. *Livestock Science*. 131(1), 1-7.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:17) om hästhållning, saknr L 101.

Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m., saknr L 104.

Svärd, P. A. 2015. Problem animals: A critical genealogy of animal cruelty and animal welfare in Swedish politics 1844–1944. Doktorsavhandling. Stockholm: Stockholms universitet.

Väärikkälä, S., Artukka, S. M., Hänninen, L., & Nevas, M. 2018. Finnish cattle and pig farmers' perceptions of animal welfare inspections. *Animal Welfare*. 27(4), 369-377.

7. Populärvetenskaplig sammanfattning

Djurskydd är ett ämne som har fått alltmer plats i den svenska samhällsdebatten. Allmänheten har börjat ifrågasätta hur lantbruksdjurens välfärd tillgodoses och hur den kan förbättras. Djurskyddslagen har nyligen uppdaterats för att höja nivån på djurvelfärd i Sverige. En ny djurskyddslag innebär dock inte automatiskt att välfärden blir bättre för djuren. Djurhållare måste även följa djurskyddslagstiftningen. Chansen är större att de följer djurskyddslagstiftningen om de anser att den är bra.

Syftet med detta studentarbete var att undersöka vilken uppfattning svenska mjölkbönder och travtränare har om djurskyddslagstiftningen. Vilka delar i djurskyddslagstiftningen tycker de är krångliga eller svåra att förstå? Finns det några likheter eller skillnader mellan mjölkbönder och travtränares uppfattning om djurskyddslagstiftningen? Finns det några regler som djurhållarna anser är ogynnsamma för deras djurs välfärd? Vidare undersöktes det specifikt om det var några regler kring dokumentation och journalföring som ansågs vara överflödiga.

Detta examensarbete är en del av ett större forskningsprojekt som undersöker hur svenska mjölkbönder och travtränarna uppfattar djurskyddskontroller genom att bland annat skicka ut enkäter för dem att besvara. I dagsläget finns det väldigt lite forskning om vad djurhållare tycker om den svenska djurskyddslagstiftningen. Genom att analysera några av frågorna i enkäten som specifikt berör djurskyddslagstiftningen, skulle detta arbete besvara vad de svarande mjölkbönderna och travtränarna har för uppfattning om djurskyddslagstiftningen.

Det visade sig att det fanns flera likheter och skillnader mellan mjölkbönderna och travtränarna. Mjölkbönderna tyckte i större utsträckning att det var flera områden i djurskyddslagstiftningen som var svåra att förstå. Det var även en stor andel mjölkbönder som tyckte att det fanns regler i djurskyddslagstiftningen som inte gynnade deras mjölkkor. De regler som ansågs svåra eller krångliga att leva upp till, var även de regler som ansågs vara ogynnsamma för djuren. Främst ansåg mjölkbönderna att regler gällande beteskravet var ogynnsamma för kornas välfärd. Travtränarna tyckte att reglerna kring måttbestämmelser var svåra att förstå, men även de mest ogynnsamma för deras hästars välfärd. Dessa åsikter skulle kunna öka risken för sämre följsamheten kring dessa regler. Dokumentationskraven som

finns i djurskyddslagstiftningen nämndes inte av mjölkbönderna eller travtränarna som något som skulle vara överflödigt, utan de regler gällande dokumentation och journaler som framkom som besvärande hittas i annan lagstiftning. Dock var det många som inte kunde svara på frågorna, vilket visar på att många av de tillfrågade djurhållarna inte riktigt har koll på djurskyddslagstiftningen, eller vilka krav som ställs i vilken lagstiftning.

Resultaten i det här studentarbetet kan inte tala för alla svenska djurhållares uppfattning om djurskyddslagstiftningen. Det kan dock ge en indikation vad några djurhållare anser om den.

Tack

Jag vill tacka min handledare Frida Lundmark Hedman för det otroliga stödet jag fått under hela arbetets gång. Hennes kritiska synpunkter har gett mig möjligheten att utvecklas i mitt skrivande, samt öka kvaliteten på mitt examensarbete. Ett stort tack till Katja Lundqvist för allt stöd under min studiegång, den har varit ovärderlig. Jag vill även rikta ett stort tack till vänner och familj för ert stöd under hela processen. Ett särskilt tack riktar jag till Sofia Ljungman Steiner, det är tack vare dig jag har kommit dit jag är idag, du kommer alltid finnas med i mitt hjärta.

Bilaga 1: Enkätfrågor med tillhörande svarsalternativ

Fråga: ” I vilket län har du din djurhållning?” / ” I vilket län har du huvudsakligen din hästhållning?”.

Svarsalternativ: Blekinge, Dalarna, Gotland, Gävleborg, Halland, Jämtland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg, Norrbotten, Skåne, Stockholm, Södermanland, Uppsala, Värmland, Västerbotten, Västernorrland, Västmanland, Västra Götaland, Örebro och Östergötland.

Fråga: ” Hur gammal är du?”.

Svarsalternativ: under 20 år, 20-30 år, 31-40 år, 41-50 år, 51-60 år, 61-70 år eller över 70 år.

Fråga: ” Kön? ”.

Svarsalternativ: kvinna, man eller annat/vill ej uppge.

Fråga: ” Hur många år har du jobbat med mjölkproduktion?” / ” hur många år har du jobbat med travhästar?”.

Svarsalternativ: 1-4 år, 5-9 år, 10-19 år, 20-29 år, 30-39 år, 40-49 år eller över 50 år.

Fråga: ” Vilken typ av licens har du?”

Svarsalternativ: A-licens eller B-licens.

Fråga: ” Förutom att korna är friska och får foder och vatten av god kvalitet Vilka ytterligare faktorer anser du är viktiga för att dina kor ska ha det bra, det vill säga att de har en god välfärd?”

Svarsalternativ:

1. Att kor som skadas/insjuknar snabbt får behandling.
2. Att korna har gott om utrymme i ladugården.
3. Att de går på lösdrift inne i ladugården.
4. Att det är bra luft i stallet.
5. Att de får god skötsel.

6. Att de känner sig trygga med oss som sköter om dem.
7. Att de får bete sig naturligt.
8. Att de får daglig utevistelse.
9. Att de får komma ut på sommarbete.
10. Att de får fysisk aktivitet/motion.
11. Att de får umgås med andra kor.
12. Att de får umgås med sin kalv.
13. Att de får möjlighet till positiva upplevelser, att känna positiva känslor.
14. Att jag följer djurskyddslagstiftningen.
15. Annat, nämligen

Fråga: ” Förutom att hästarna är friska och får foder och vatten av god kvalitet vilka ytterligare faktorer anser du är viktigast för att dina hästar ska ha det bra, det vill säga att de har en god välfärd?”

Svarsalternativ:

1. Att hästar som skadas/insjuknar snabbt får behandling.
2. Att hästarna har gott om utrymme i stallet.
3. Att hästarna hålls lösgående, dvs inte uppbundna i spilta.
4. Att det är bra luft i stallet.
5. Att de får god skötsel.
6. Att de känner sig trygga med oss som sköter om dem.
7. Att de får bete sig naturligt.
8. Att de får daglig utevistelse.
9. Att de får gå på sommarbete.
10. Att de får fysisk aktivitet/motion.
11. Att de får umgås med andra hästar.
12. Att de får möjlighet till positiva upplevelser, att känna positiva känslor.
13. Att jag följer djurskyddslagstiftningen.
14. Annat, nämligen

Fråga: ” Finns det regler i djurskyddslagstiftningen som du tycker är krångliga eller svåra att leva upp till?”

Svarsalternativ: Vet inte, Nej eller Ja, nämligen.

Fråga: ” Finns det regler i djurskyddslagstiftningen som du inte anser gynnar djurens välfärd i praktiken?” / ” finns det regler i djurskyddslagstiftningen som du inte anser gynnar hästarnas välfärd i praktiken?”.

Svarsalternativ: Vet inte, Nej eller Ja, nämligen.

Fråga: ” Finns det regler i djurskyddslagstiftningen kring administration och journalföring som du tycker är överflödiga?”

Svarsalternativ: Vet inte, Nej eller Ja, nämligen.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.